

пошук себе, з визначенням своїх можливостей і бажань, свого місця у світі, тобто питань, що безпосередньо визначають самореалізацію, з формуванням потреби в ній, з умінням бачити, знаходити, створювати умови, які сприятимуть переходу потреби в самореалізації з потенційної в актуальну, з пошуком простору для вияву самореалізації.

За останні роки однією з провідних проблем педагогіки є процес самореалізації майбутніх фахівців, у тому числі, майбутніх журналістів, що трактують як результат усвідомленого, доцільного розкриття своїх можливостей і творчих здібностей. Формування професіоналізму при усвідомленні особистістю своїх потенційних можливостей, реальне визначення життєвої мети й поступове досягнення накреслених перспектив характеризує сьогодні процес самореалізації майбутніх журналістів.

Література

1. Дяченко М. Проблема творчого саморозвитку особистості майбутнього журналіста у процесі професійної підготовки. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2011. № 4. С. 124-131.
2. Коваленко Е. А. Ціннісна природа усвідомленого саморозвитку особистості : соціально-філософський аналіз : автореф. дис. ... канд. філософ. наук : спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії». Харків, 2005. 19 с.
3. Коростылева Л. А. Психология самореализации личности: затруднения в профессиональной среде. Санкт-Петербург.: Изд-во «Речь», 2005. 222 с.
4. Крижановська З. Ю. Самореалізація людини як запорука її саморозвитку. Соціальна психологія. Київ: Вид-во Укр. Центру політичного менеджменту, 2009. № 3 (35). С. 95-100.
5. Кужельний А. В. Проблема готовності студентів до саморозвитку у галузі професійної освіти [Електронний ресурс]. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. 2013. Вип. 2. Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP>

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В РАКУРСІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**Лівий М.
Студент магістратури ННІПППФВК
Науковий керівник – доц. Давидюк М. О.**

На сучасному етапі розвитку українського суспільства важливу роль у підвищенні ефективності системи освіти відіграє педагог, зокрема шкільний учитель. Зрозуміло, що успішність і продуктивність учителя значною мірою залежать від його освіченості, інтелекту, таланту, креативності, самоосвітньої діяльності, уміння організовувати педагогічний процес для всебічного розвитку дитини. Складність реалізації завдань професійної діяльності вчителя пов'язана з психологічними особливостями сучасних дітей, а також із дитиноцентризмом в освіті, що за минуле десятиліття став провідним підходом у ставленні до учнів. Останнім все більше стають притаманні: нестабільність нервової системи, ослаблений стан здоров'я, гіперактивність чи занадто виражена пасивність у процесі діяльності, яскравий прояв індивідуальності, акселерація тощо. Динаміка розвитку всіх освітніх процесів, таким чином, вимагає розгляду проблеми самовдосконалення майбутніх учителів шляхом формування індивідуального стилю педагогічної діяльності.

Проблема індивідуального стилю педагогічної діяльності була свого часу предметом досліджень психолога Б. Теплова, котрий аналізував індивідуальний стиль як засіб успішного виконання діяльності в залежності від здібностей людини. Науковець зазначав, що здатність людини до того чи іншого виду діяльності зумовлена її певними індивідуально-психологічними здібностями та різноманітним синтезом [4]. Ці наукові положення знайшли відображення в експериментальних дослідженнях О. Голубевої, яка довела, що індивідуальний стиль діяльності може мати пристосувальне значення в процесі оволодіння професійними уміннями і навиками [1]. Ж. Ковалів зауважив, що за своєю сутністю й структурою індивідуальний стиль – це індивідуальність педагога, що виявляється в способах і формах його професійної діяльності [3].

Метою статті є характеристики різних підходів до класифікації стилів педагогічної діяльності вчителя.

Аналіз проблеми формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх вчителів дозволив виокремити такі основні поняття, як «стиль», «стиль професійної діяльності», «індивідуальний стиль професійної діяльності». Стиль – це сукупність етичних норм і характерних рис діяльності, поведінки, методів роботи, способу життя [5].

Стиль діяльності містить уміння і навички, виявляючи здатності самого суб'єкта й обумовлюючи його індивідуально-психологічні й особистісні риси. За усталеною класифікацією, визначають авторитарний, демократичний та ліберальний стилі педагогічної діяльності (А. Торхова). Охарактеризуємо стисло кожен з них.

Демократичний стиль. Учень розглядається як рівноправний партнер у спілкуванні, колега в спільному пошуку знань. Вихователь залучає дітей до ухвалення рішень, враховує їхню думку, заохочує самостійність суджень, враховує не тільки успішність, але й особистісні якості дитини. Провідними методами впливу на особистість вихованця у демократичного вчителя стають спонукання до дії, порада, прохання.

Авторитарний стиль. Учень розглядається як об'єкт педагогічного впливу, а не рівноправний партнер. Педагог одноосібно приймає рішення, установлює твердий контроль за виконанням пропонувананих їм вимог, використовує свої права без урахування ситуації і думок дітей, не обґрунтовує свої дії перед дитиною. У наслідок цього діти втрачають активність чи виявляють її тільки за провідної ролі вихователя, можуть мати низьку самооцінку, бути агресивними до дорослих та один до одного. У ході взаємодії авторитарного педагога з вихованцями сили дітей спрямовані на психологічний самозахист, а не на засвоєння знань і власний розвиток. Головними методами впливу такого педагога є наказ, повчання. Для педагога характерною особливістю є задоволеність професією і професійною нестійкістю.

Ліберальний стиль. Такий стиль педагогічної діяльності притаманний, здебільшого, педагогам-початківцям і характеризується професійно-особистісною незрілістю вчителя. Він намагається організувати й контролювати діяльність дітей без системи, виявляє нерішучість, подвійні стандарти в оцінці педагогічних явищ. За таких умов у дитячому колективі можуть виникнути нездоровий мікроклімат, приховані конфлікти. Провідним методом виховного впливу виявляється заохочення, але часто воно використовується неадекватно, може перетворитися на загравання або потурання дитячим примхам. Вчителі-початківці,

які обирають цей стиль спілкування, часто стають жертвами маніпуляцій з боку дітей, особливо учнів підліткового віку [4].

Освітняником-практиком В. Кан-Каликом було запропоновано більш конкретну й розгорнуту характеристику стилів педагогічної діяльності вчителя, що засновується на провідних характеристиках педагогічного спілкування з вихованцями:

Спілкування на основі захоплення спільною творчою діяльністю. В основі даного стилю – єдність високого професіоналізму педагога та його етичних поглядів. Адже захоплення спільним з учнями творчим пошуком – результат не тільки комунікативної діяльності учителя, але значною мірою його ставлення до педагогічної діяльності загалом.

Спілкування на основі товариської прихильності. Товариська прихильність – важливий регулятор спілкування взагалі і педагогічного зокрема. Учитель, з одного боку, повинен стати старшим товаришем і наставником, з іншого – співучасником спільної діяльності.

Спілкування-дистанція. Сутність цього стилю полягає в тому, що в системі стосунків педагога і учнів запобіжником виступає дистанція. Проте й тут слід дотримуватися міри. Гіпертрофована дистанція веде до формалізації спілкування вчителя і учнів, перешкоджає створенню справжньої творчої атмосфери. Дистанція виступає показником провідної ролі вчителя, будується на його авторитеті.

Спілкування-залякування. Цей стиль спілкування, до якого іноді звертаються педагоги-початківці, пов'язаний, в основному, з невмінням організувати продуктивне спілкування на основі захоплення спільною діяльністю. Молодий учитель часто спокушається стратегією найменшого опору, вибираючи спілкування-залякування чи дистанцію у крайньому її прояві.

Спілкування-загравання – стиль, найбільш характерний для початківців і пов'язаний з невмінням організувати продуктивну педагогічну взаємодію. Цей стиль спрямований на те, щоб завоювати хибний, дешевий авторитет у дітей, що суперечить вимогам педагогічної етики. Він відображає, з одного боку, намагання молодого вчителя швидко встановити контакт з дітьми, бажання сподобатися класові, а з іншого – відсутність необхідної загальнопедагогічної та комунікативної культури, умінь та навиків педагогічного спілкування, досвіду професійної комунікативної діяльності [2].

І. Фоменко виокремлює такі чотири типи індивідуального педагогічного стилю, які характеризують сучасного педагога: емоційно-імпровізаційний; емоційно-методичний; інтелектуально-імпровізаційний; інтелектуально-методичний [5].

Формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя передбачає врахування індивідуальних особливостей і потенціалу особистості та зовнішніх ресурсних можливостей у процесі реалізації їх на відповідних етапах: мотиваційно-орієнтувальному; організаційно-підготовчому; змістовно-процесуальному; рефлексивно-корекційному [3].

Аналіз науково-методичної літератури, освітніх практик сучасності дозволяє дійти висновку, що особливості формування індивідуального стилю професійної діяльності вчителя зумовлені процесами становлення кількісних і якісних змін структурних компонентів системи професійної діяльності протягом її розвитку, успішність якого забезпечується взаємозв'язком зовнішніх, керованих,

здійснюваних у навчанні й внутрішніх особистісних процесах. Становлення індивідуального стилю педагогічної діяльності повинно розпочатись ще в процесі навчання у закладі вищої освіти, зокрема під час педагогічної практики.

Література

1. Голубева Е. Комплексное исследование способностей. *Вопросы психологии*. 1986. №5. С. 254.
2. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении. Москва, 1987.
3. Ковалів Ж.В. Проблеми професійного становлення фахівців соціономічних професій: формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх педагогів. *Психологія сучасності: Наука і практика Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*. Одеса, 2003. 220 с. С. 27.
4. Торхова А. В. Индивидуальный стиль деятельности учителя. *Педагогика*. 2003. № 6. С. 59-66.
5. Фоменко І. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*. 2009. № 1(169). С. 55-60.

ПРОБЛЕМА ВИНИКНЕННЯ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ СЕРЕД УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Лобода Г.

**Студентка магістратури ННІПППФВК
Науковий керівник – доц. Хамська Н. Б.**

Сучасний розвиток суспільства вимагає від кожного індивіду використання на тому чи іншому рівні інформаційно-комунікаційних технологій. Інформатизація та комп'ютеризація потребують від людини сучасних знань, умінь та навичок, які мають бути адаптованими до нових умов. Далеко не останнє місце в цьому процесі відіграє всевітня мережа Інтернет. Сьогодні Інтернет є одним з найголовніших засобів не тільки для розповсюдження інформації та спілкування людей, а й для роботи та навчання. Але, в той же час, таке активне використання всевітньої мережі призводить до виникнення нового виду адикції, особливо серед підлітків, а саме – Інтернет-залежності.

Актуальність досліджуваної проблеми обумовлена суперечністю між дедалі більшим поширенням інформаційно-комунікаційних технологій в освітній галузі, в тому числі, у змісті та методиці підготовки у закладах середньої, професійної та вищої освіти і небезпекою формування індивідуальної Інтернет-залежності. Особливо зростає актуальність дослідження даної проблеми у світлі розширення використання дистанційної форми навчання на основі онлайн сервісів.

Проблема Інтернет-залежності багатогранна. Феномен комп'ютерної залежності досліджували фахівці різних напрямів: психологи, лікарі, педагоги, соціологи. Значну увагу вивченню цієї проблеми приділяють науковці Е. Белінська, А. Войскунський, Р. Грановська, А. Гольдберг, М. Гріффітс, А. Єгорова,

Мета статті: теоретично обґрунтувати проблему Інтернет-залежності у сучасній молоді, визначити її основні ознаки, причини виникнення та можливі наслідки.

Термін «Інтернет-залежність» вперше був запропонований американським психіатром А. Голдбергом. Під цим поняттям він розумів непереборне бажання користування Інтернетом, що характеризується «згубним впливом на побуту, навчальну, соціальну, робочу, сімейну, фінансову сфери діяльності» [2].